

30. MEZINÁRODNÍ
KNIŽNÍ VELETRH
A LITERÁRNÍ FESTIVAL

SVĚT KNIHY PRAHA

2025

ČESTNÝ HOST:
PORTUGALSKO

„30!
ENERGIE MLÁDÍ –
MOUDROST KNIH“
RICARDO REIS

VÝSTAVIŠTĚ
PRAHA
15.–18. 5.

SVETKNIHY.CZ

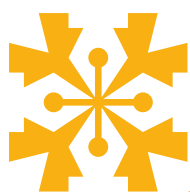

SVĚT KNIHY PRAHA 2025

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha 2025 opět potvrdil svou pozici jedné z nejvýznamnějších kulturních akcí ve střední Evropě. Během čtyř dnů od 15. do 18. května zavítalo na Výstaviště Praha téměř 62 tisíc návštěvníků, kteří měli možnost setkat se s autory, prozkoumat knižní novinky a zúčastnit se inspirativních debat. Jubilejní třicátý ročník naplňoval své motto „30! Energie mládež – moudrost knih“, jako čestný host představilo svou literaturu Portugalsko. Mezi nejpobulárnější autory a autorky patřila dle očekávání laureátka Nobelovy ceny za literaturu Olga Tokarczuk, bývalá slovenská prezidentka Zuzana Čaputová, první bulharský nositel Mezinárodní Bookerovy ceny Georgi Gospodinov, ceněný ukrajinský spisovatel a intelektuál Andrej Kurkov, bestsellerová autorka knih pro děti a mládež Katherine Webber nebo běloruský spisovatel, novinář a moderátor televizních pořadů Saša Filipenko. Velké oblíbené se těšil nově otevřený komiksový Sál Káji Saudka. Výjimečným okamžikem festivalu bylo předání Evropské ceny za literaturu 2025, kterou předal Glenn Micallef, evropský komisař pro mezigenerační spravedlnost, mládež, kulturu a sport. Třetí ročník projektu Central and East European Book Market, jenž slouží jako platforma k setkávání a výměně zkušeností především v rámci zemí střední a východní Evropy. Letos se v Praze sešlo přes 150 expertů z celkem 30 jazykových oblastí. Svět knihy Praha 2025 znovu ukázal, jak je literatura mocným nástrojem spojování kultur, otevírání diskuzí a inspirací pro všechny generace čtenářů.

VYSTAVOVATELÉ
398

NÁVŠTĚVNÍCI
62 000

STÁNKY 231

PROGRAMY 551

ÚČINKUJÍCÍ

818

ZEMĚ 41

VÝSTAVY 11

ZVLÁŠTNÍ PODĚKOVÁNÍ

Finanční podpora

Záštity

Ing. Markéta Pekarová Adamová,
předsedkyně Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky
Mgr. Martin Baxa, ministr kultury
České republiky
doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc.,
primátor hlavního města Prahy

Zahraniční partneři literárního festivalu

Culture Ireland
ENLIT
Evropská cena za literaturu
Evropská komise
Francouzský institut v Praze
Hochroth Minsk
Instituto Cervantes v Praze
Instituto Camões v Praze / Portugalské
centrum v Praze
Instytut Adama Mickiewicza
Instytut Książki
Italský kulturní institut v Praze
Lisztův institut – Maďarské kulturní
centrum Praha

Ministerstvo kultury Tchaj-wan
Nadace Hanse Seidela
Petőfi Kulturális Ügynökség Nonprofit Zrt.
Polský institut v Praze
Rumunské ministerstvo kultury
Rumunský kulturní institut v Praze
Slovenské literárne centrum
Tchajpejská ekonomická a kulturní
kancelář Praha
Velvyslanectví Belgického království
Velvyslanectví Dánského království
Velvyslanectví Finska
Velvyslanectví Chile
Velvyslanectví Irska
Velvyslanectví Norského království
Velvyslanectví Peruánské republiky
Velvyslanectví Portugalské republiky
Velvyslanectví Slovinské republiky
Velvyslanectví Španělska
Velvyslanectví Švédska
Velvyslanectví Ukrajiny

DAS BUCH

Goethe-Institut Česká republika
Rakouské kulturní fórum v Praze
Velvyslanectví Švýcarska

Partneři Central and East European Book Market

České literární centrum (MZK)
Frankfurtský knižní veletrh
Nadace PPF

Partneři profesního programu

Národní knihovna ČR, Sdružení
knihoven ČR
Moravská zemská knihovna

Spolupracující organizace v ČR

Archiv hl. m. Prahy
Asociace vydavatelů audioknih
Česká centra
Česká sekce IBBY
České centrum Mezinárodního PEN klubu
Divadlo v Dlouhé
DOX – Centrum současného umění
Historický ústav AV ČR
Institut umění – Divadelní ústav
Jednota tlumočnicků a překladatelů
Kancelář Kreativní Evropa
Knihovna Václava Havla
Městská knihovna v Praze
Mi:Lu Publishing s.r.o.
Muzeum literatury
Muzeum paměti XX. století

Nadační fond Arnošta Lustiga

Národní divadlo
Národní galerie v Praze
Národní muzeum
Národní technické muzeum
Obec překladatelů
Praha město literatury
Překladatelé Severu
Skandinávský dům
Univerzita Karlova
Ústav pro českou literaturu AV ČR
Ústav pro studium totalitních režimů

Organizátoři pořadů a partneři kampaně Rosteme s knihou

Albatros Media a.s.
Atyp magazin
Baobab – GplusG
Cesta domů
Fakescape, z.s.
Ivona Březinová
Jahoda – komunitní centrum
Nakladatelství Argo
Nakladatelství CREW
Nakladatelství Labyrint & Raketa
Nakladatelství Portál
Spolek Zaedno
Za sklem o.s.

Partneři

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

EVROPSKÁ CENA ZA LITERATURU 2025 PATŘÍ ITÁLII

Vyhlášení letošního laureáta/laureátky Evropské ceny za literaturu 2025 proběhlo ve slavnostní, důstojné, ale zároveň příjemně uvolněné atmosféře 16. května v rámci veletrhu Svět knihy Praha.

Evropská cena za literaturu je organizována konsorciem asociací složeným z Federace evropských vydavatelů a Evropské a mezinárodní federace knihkupců s podporou programu Evropské unie Kreativní Evropa. Cena si klade za cíl upozornit na kreativitu a bohatství současné evropské literatury v oblasti beletrie, podnitit větší zájem o zahraniční literární díla a ukázat literární a jazykovou rozmanitost zemí účastnících se programu Kreativní Evropa. Nominované autory a jejich romány vybíraly národní poroty, přičemž za každou zemi mohl být vybrán pouze jeden kandidát. Třináct nominovaných se osobně účastnilo vyhlášení. Už jen nominace a prezentace před zaplněným sálem, v němž zasedli zástupci nakladatelů

z celého světa, diplomaté, novináři i veřejnost, se postarala o zviditelnění autorů a jejich výjimečných děl.

Mezi nominovanými byli jak již zavedení autoři, tak ti, kteří teprve stojí na startu své kariéry. Zastoupeny byly snad všechny žánry, každá kniha byla něčím výjimečná a sedmičlenná evropská porota složená z renomovaných literárních odborníků tedy neměla snadnou práci.

Slavnostní akt probíhal v angličtině pod vedením moderátora Petra Viziny, který vyzval jednotlivé autory, aby přečetli krátkou ukázkou ze své knihy v mateřském jazyce, a zároveň je podrobil krátkému rozhovoru.

Předávání se zúčastnili také **GLENN MICALLEF**, evropský komisař pro mezigen-

Nicoletta Verna

rační spravedlnost, mládež, kulturu a sport, **DAVID KAŠPAR**, náměstek ministra kultury České republiky, **SONIA DRAGA**, předsedkyně Federace evropských vydavatelů FEP a **FABIAN PAAGMAN**, prezident Evropské a mezinárodní federace knihkupců. Všichni se shodli mimo jiné na tom, že i tato cena v dnešní vypjaté době dokazuje, že Evropa smýšlí obdobně, je jednotná a taková by měla zůstat. A jedním ze spojovacích článků může být právě literatura. „Čtení přes jazykové bariéry otevírá mysl, podporuje empatii a posiluje naši společnou evropskou identitu,“ uvedla Sonia Draga. Příjemná sounáležitost, která v sále vládla, její slova potvrzovala.

Slavnostní podvečer vyvrcholil vyhlášením laureáta/laureátky Evropské ceny za literaturu 2025, již se stala italská autorka **NICOLETTA VERNA** za svůj román *I giorni di vetro* (*Skleněné dny*). Dvě zvláštní uznání si odnesli **SHEILA ARMSTRONG** z Irska a **PHILIPPE MARCZEWSKI** z Belgie.

„Srdečně gratuluji letošním vítězům cen. Představují náš evropský talent, rozmanitost a hodnoty,“ řekl závěrem Glenn Micallef.

Společná fotografie po předání Evropské ceny za literaturu 2025

PRAŽSKÝ BOOK MARKET PŘIVÍTAL HOSTY Z 30 ZEMÍ

Třetí ročník projektu Central and East European Book Market (CEEEM) se rok od roku rozrůstá a je znát, že si mezi knižními profesionály z různých zemí vydobyl pevnou pozici. Název napovídá, že CEEEM slouží jako platforma k setkávání a výměně zkušeností především v rámci zemí střední a východní Evropy, ale renomé se rozšířilo i za hranici tohoto prostoru.

Letos se v Praze sešlo přes 150 expertů z celkem 30 jazykových oblastí. Jednalo se zejména o nakladatele a agenty. Ze zahraničních byla nejvíce zastoupena Velká Británie, Německo, Francie, Slovinsko, Slovensko, Maďarsko či Ukrajina nebo Španělsko, na pozvání Českých center přicestovali hosté až z dalekého Tchaj-wanu a Vietnamu. Letos přibýlo i zástupců literárních a kulturních institucí či iniciativ, což souviselo s výročním zasedáním sdružení ENLIT a se slavnostním udělením Evropské literární ceny, které se konalo v rámci programu mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha.

Hlavní program CEEEM proběhl v rámci veletrhu 15.–16. května 2025. Už ve středu se ovšem někteří sešli v Muzeu literatury, kde se zúčastnili komentované prohlídky a slavnostního přivítání. Odborný program byl zahájen ve čtvrtek před plným sálem prezentacemi o různých formách grantové podpory v rámci ČR i Evropy. Nadšené reakce poté sklídl prof. Petr A. Bílek za přednášku o trendech v současné české literatuře. Následoval první diskuzní pa-

nel o rozmanitých rolích a úskalích agenturní práce na menších knižních trzích a odpoledne pak pořad Book-to-Screen o možnostech filmových adaptací. Páteční dopoledne patřilo druhému hlavnímu panelu, který se zaměřil na vlivy literárních cen na tvorbu nových a nezavedených autorů a marketing jejich knih. Poté následovala debata o aktuální situaci, tren-

dech a nových hlasech na portugalské literární scéně, s ohledem na hostování Portugalska jako čestného hosta Světa knihy.

Stěžejní částí CEEEM jsou individuální obchodní schůzky, které si účastníci mezi sebou sjednávají předem. „Opět jsme o ně zaznamenali extrémní zájem a z reakcí je patrné, že se jedná o velmi efektivní způsob, jak budovat platformu pro mezinárodní obchod s knižními právy. Kromě oficiálního programu byla příležitost k diskusi a navazování nových kontaktů po celou dobu i v kuloárech. Ani letos nechyběl CEEEM Fellowship – z celkem 60 přihlášených jsme vybrali 6 odborníků, konkrétně z Ukrajiny, Bulharska, Portugalska, Litvy, Švýcarska a Slovinska. Pečlivě zvolení účastníci měli několik setkání mimo hlavní program a svými profesionálními zkušenostmi obohatili jak diskuzní panely, tak individuální schůzky,“ uvedla koordinátorka Jitka Hanušová a pokračovala, „o trvalém zájmu o podobnou platformu, která v našem prostoru dosud chyběla, svědčí fakt, že se většina účastníků z předešlých ročníků registruje bez váhání znovu. Noví hosté pak do programu vnášejí rozmanitost a potenciál růstu. S potěšením lze konstatovat, že se daří plnit naši dlouhodobou vizi, a věříme, že se komunita bude i nadále rozrůstat.“

OLGA TOKARCZUK: S BOŽENOU NĚMCOVOU JSME V METAFORICKÉM SMYSLU KOLEGYNĚ

Setkání s **OLGOU TOKARCZUK** bylo na Světě knihy 2025 jedním z nejočekávanějších. Knihy populární polské autorky byly přeloženy do 50 jazyků a v roce 2018 získala Tokarczuk Nobelovu cenu za literaturu. Nebylo divu, že se sál naplnil do posledního místečka.

Dalším hostem besedy byl překladatel díla Olgy Tokarczuk **PETR VIDLÁK**. Pořadem provázela básniřka, publicistka a překladatelka **RENATA PUTZLACHER-BUCHTOVÁ**. „Moje začátky byly velice skromné. Myslel jsem si, že literatura, kterou překládám, je marginální, ale teď vidím, jak se dílo Olgy stalo populárním. Na začátku to byla hlavně krásná četba. Já sám jsem se mezitím změnil, dozrál jsem jako překladatel,“ poznamenal Petr Vidlák.

Polská spisovatelka připustila, že si z předávání Nobelových cen moc nepamatuje. Vjemů bylo příliš mnoho. „Loni cenu získala Han Kang – moje přítelkyně, velmi skromná žena, která to prožívala snad ještě intenzivněji než já. Literární ocenění často dostávají komplikované osobnosti, neurotici. Převzít si je, je pro ně někdy skutečnou výzvou,“ uvedla Olga Tokarczuk.

ky, a proto se rozhodla práci na *Knihách Jakubových* na chvíli přerušit a jednu napsat. „Když jsem ale začala pracovat, říkala jsem si: proč psát něco jen proto, aby se čtenář na konci dozvěděl, kdo je vrah? To se dá říct rovnou. A tak jsem napsala knihu o morálním postoji k zabijení zvířat – a ta se postupně proměnila v politický manifest,“ uvedla spisovatelka. Kniha podle ní nevyvolávala nadšení. Po přeložení do angličtiny se jí ale dostalo velké pozornosti. Pomohlo tomu doporučení celebrit, jako je Dua Lipa nebo Pedro Pascal.

„Často se mě ptají, jak se mi překládá ženská literatura. Nevím, co tím myslí. Existuje něco takového? Tvoje knihy se mi překládají velmi dobře, asi jsem tak trochu žena,“ smál se překladatel Petr Vidlák. Překlad *Knih Jakubových* mu zabral dva roky.

Olga Tokarczuk

Olga Tokarczuk se také nedávno vydala na Ukrajinu. Tamější čtenáři jí prý pokládali velmi vážné a filozofické otázky. „Myslím, že máme morální povinnost tento národ podporovat – bojují totiž i za nás. Chtěla bych napsat dopis svým přátelům spisovatelům a vyzvat je, aby jezdili na Ukrajinu. Lidé tam potřebují být vyslyšeni. Je to traumatizovaná společnost, která si zaslouží naši podporu,“ uvedla spisovatelka. Upozornila také, že společenství hraje v životě velmi důležitou roli a vytváří nad námi ochranný kryt před nepříznivými událostmi.

A co teď známá spisovatelka tvoří? „Momentálně pracuji na románu s fantastickými prvky. Myslím, že o světě už nejde vyprávět jen realisticky. Jsem dolnoslezská rodačka a to místo má naprosto jedinečnou historii, která se nikde jinde neopakuje. Všichni, kdo se tam po válce usadili, to udělali tak trochu s nechtě. Museli začínat od nuly a všechno znovu vybudovat. Je to fascinující – jakýsi vzorek toho, jak vzniká společnost složená z různých etnik, která má na začátku jakousi morální plochost poválečného období. Dnes je z toho úspěšná komunita, ale její kvality se začaly formovat úplně od základu. Chci to zachytit očima jednotlivců, jejich dilemat, jejich vzájemného propojení. Snažím se najít perspektivu, jak se na to celé podívat z odstupu, z výšky.“

Vzpomněla si též, že informace o tom, že cenu získá, k ní doputovala uprostřed německého zapadákova. Na telefonát prý zareagovala nevěřicným výkřikem: Ne, ne! „Vždycky jsem si myslela, že tu cenu dostávají prošedivělí muži ve své pracovně, žena jim nese čaj a oni odpoví na získání ceny nějakým bonmotem jako: Život je plný výzev!“ smála se spisovatelka.

Nobelova cena jí prý přinesla mnoho dobrého. Pomohla jí zviditelnit se na spisovatelské scéně, dodala jí hlas a jeho větší dosah. Získala také nové literární kontakty. Zjistila například, že její knihy jsou velmi populární v Jižní Americe. Se svými čtenáři má vazbu, která překračuje kultury a hranice.

Renata Putzlacher-Buchtová položila Olze Tokarczuk otázku, se kterým českým spisovatelem či spisovatelkou by se o Nobelovu cenu případně podělila. „S Boženou Němcovou. Jsme v metaforickém smyslu kolegyně, pocházíme ze stejného regionu a ona měla úžasný dar splétat příběhy a vyprávění,“ odpověděla spisovatelka. Cena jí připadala velká, a tak ji napadlo založit nadaci. Věnovala jí část peněz, které spolu s cenou získala. Momentálně už v nadaci není tolik aktivní, ale společnost nadále funguje a pořádá literární festival nedaleko českých hranic.

Zavzpomínala také na okolnosti vzniku své známé knihy *Svůj vůz i pluh ved' přes kosti mrtvých*. Pracovala tehdy již osm let na románu *Knihy Jakubovy* a docházely jí peníze. V Polsku prý byly tou dobou moderní detektiv-

PORTUGALSKO OČIMA SVĚTA

Portugalsko očima světa. Rakouská spisovatelka **SABINE SCHOLL**, česká autorka a laurie Magnesia Litera **LENKA ELBE** a argentinský prozaik a básník žijící v Praze **JUAN PABLO BERTAZZA** představili různé pohledy na portugalské dějiny i současnost.

Kniha Juana Pabla Bertazza *La revolución de las claveles*, česky *Karafiátová revoluce*, je součástí básnické trilogie s tématem revolucí. První kniha se věnovala české sametové revoluci, druhá tiché revoluci ve frankofonní oblasti Kanady. Aktuální sbírka, která vyšla před měsícem, se zabývá událostmi, od nichž letos uplynulo 51 let. Vojenským převratem tehdy země přešla z diktátorského režimu k demokracii. „Měl jsem možnost poslouchat příběhy lidí, kteří byli součástí revoluce, a vnímat jejich pocity, které jsou i po těch letech pořád velmi živé,“ uvedl Bertazza.

Také Lenka Elbe se ve své chystané knize dotkne karafiátové revoluce, i když se příběh odehrává v současnosti. „V portugalských rodinách se příběhy o této době předávají z generace na generaci,“ popisovala autorka. Spisovatelka Sabine Scholl se ve své knize *Transit Lissabon* noří hlouběji do minulosti, a sice do 2. světové války, kdy tři přátelé prchají přes Lisabon před nacistickým režimem. „Portugalsko byla první země, kam jsem se dostala jako cizinka. Najednou jsem už nebyla intelektuálka z Vídne. Neznala jsem jazyk, nedokázala jsem si přečíst ani noviny,“ uvedla autorka, která později žila také v USA, v Japonsku či v Německu.

Autoři připomněli, že letos uplyne 90 let od smrti velkého portugalského spisovatele a básníka Fernanda Pessoa. „Není možné žít v Portugalsku a neznat Pessoa,“ říkala s úsměvem Sabine Scholl. „Pessoa patří do skupiny autorů, třeba jako Kafka, kteří jsou všudypřítomní,“ doplnil Juan Pablo Bertazza. „Je to pro mě takový portugalský Kafka. Jeho práce je úžasná a kromě toho vydláždil cestu pro další spisovatele,“ uvedla Lenka Elbe.

Sabine Scholl také prozradila, že německy mluvící čtenáře její kniha o Portugalsku velmi zajímá. Ukazuje jim totiž příběhy a dějiny, o kterých toho prý moc netuší. Nyní se ale ve svém připravovaném díle věnuje Benátkám – konkrétně tamějším odbojářkám. Juan Pablo Bertazza do budoucna uvažuje nad knížkou, kterou by vytvořil s portugalským novinářem Rafaellem Santosem, milovníkem českých tramvají. Lenka Elbe ve své chystané knize ukáže českým čtenářům nečekané spojení mezi Portugalskem a Českem.

Jako součást programu festivalu Svět knihy Praha se v prostorách Nejvyššího purkrabství Pražského hradu konala debata nazvaná Knihou proti nesvobodě, na které se setkali běloruský autor žijící ve Švýcarsku **SAŠA FILIPENKO** a ukrajinský autor **ANDREJ KURKOV**. Jejich setkání vedla překladatelka a básniřka **RADKA RUBILINA**.

Jedním z témat, která diskutující otevřeli, byl jazyk a otázka, jak moc je dnes problematické psát v ruštině, která kvůli invazi Ruska na Ukrajinu má nálepku jazyka agresora. „Nemůžeme přece říkat, že jazyk patří jedné zemi, nelze to takhle škatulkovat. Já jsem celé dětství strávil v Bělorusku, vždycky jsme mluvili rusky, ale to neznamená, že bychom souhlasili s tím, co se v Rusku děje. Když žijete v Curychu, jste Švýcar, ale mluvíte německy, také vás neposílají do Německa. Podle mě nezáleží

prodává. Vyšla druhý den po vypuknutí války na Ukrajině a byla dokonce v nominacích na bestseller. Dnes je situace jiná. Saša Filipenko je na seznamu extremistů, jeho knihy sice nejsou zakázané, ale na pultech ruských knihkupectví je nenajdete. „Když se ale zeptáte, tak vám ji spiklenecky zpod pultu prodají.“ Na Filipenkovy rodiče, kteří nadále žijí v Bělorusku, je neustále vyvíjen tlak, aby jejich syn přestal proti režimu vystupovat. Byl jim dokonce odebrán pas, takže nemohou vycestovat ze země. Sám Saša sice pas má, ale až mu za rok vyprší platnost, neví, co bude dál, jak bude pracovat, žít. „Rusko po mně vyhlásilo pátrání, takže už nyní nemůžu vycestovat do zemí, které by mě do Ruska vydaly.“ Andrej Kurkov, který žije na Ruskem napadené Ukrajině, řekl s nadsázkou, že on si vlastně nemůže na nic stěžovat. „Nemáme cenzuru na literaturu, ani válečnou cenzuru, takže všichni mohou psát, co chtějí, třeba i kritiku na Zelenského. Můžu si ale stěžovat jen na Rusko a na Putina.“

Zajímavá byla otázka, jestli bychom měli bojkotovat ruskou kulturu jako takovou. Měli bychom přestat hrát Čajkovského? „Mluvíme s přáteli, kteří jsou na frontě, a takové otázky,

Saša Filipenko a Andrej Kurkov

na tom, jaké je člověk národnosti, barvy kůže, sexuální orientace, ani jakým jazykem mluví. Jde o to, jaký je,“ řekl Saša Filipenko, jehož rodným jazykem je ruština a poslední román vydal v ruském i běloruském jazyce. Andrej Kurkov dodal, že ruština je dnes slyšet po celém světě, protože kvůli konfliktu odjelo mnoho rusky mluvících lidí do jiných zemí. S tím, co se v Rusku děje a kam směřuje, nesouzní, ale jazyk jim zůstal. „Ukrajinská knihkupectví nechť prodávají knihy v ruštině, protože je to jazyk vraha,“ dodal Andrej a zároveň přiblížil současnou situaci na ukrajinské literární scéně. „Je to tragédie. Někteří autoři zahynuli ve válce, zanikly celé žánry, spisovatelé nepišou, překladatelé nepřekládají. Vycházejí nedopsané knihy autorů, kteří zemřeli. Nejpopulárnější jsou zahraniční tituly, protože ukrajinské se téměř nevzdávají.“

Na otázku, jestli jsou knihy obou autorů k dostání v ruských knihkupectvích, odpověděl Andrej Kurkov, že dovoz jeho knih do Ruska byl zakázán už v roce 2014. Sašova kniha **Kremulátor**, jejíž hlavní postavou je ředitel prvního sovětského krematoria, se v Rusku

jestli hrát Čajkovského nebo ne, jsou jim ukrajené. Je zajímavé, jestli budou mít zbraně. Pokud chceme zvítězit ve válce, měli bychom podnikat reálné kroky, neřešit malichernosti a dívat se kolem sebe,“ řekl Saša Filipenko. Dodal, že napsal román o městě, kam jednoho dne přicházejí sloni, a přestože jsou všude a nemůžete je přehlédnout, jsou lidé, kteří se chovají, jako kdyby tam sloni nebyli. „Chtěl jsem ukázat, jak společnost dělá, že si války nevšímá. V Rusku je spousta „slonů“, které nikdo nevidí.“

Debatu autorů se dotkla i informování o válce, zda dostáváme ucelený obraz, pravdivé zprávy z bojové linie. „Myslím, že úplný obraz o válce nemáme. Tahle válka je nová, používají se drony, moderní technologie, novináři a váleční reportéři už nepřekračují frontovou linii, aby poskytli objektivní obraz z obou stran tak, jako to bylo dříve,“ poznamenal Andrej Kurkov a vyzval české nakladatele a překladatele k podpoře ukrajinské literatury. Saša Filipenko apeloval, aby chom nezapomněli, že zlo je blízko, pozorovali, co se děje v Evropě, a aby chom o situaci na Ukrajině otevřeně mluvili.

MILOSRDENSTVÍ LÍDIE JORGE

Lidia Jorge

Čestným hostem 30. ročníku Světa knihy Praha bylo Portugalsko a jednou z autorek, které hájí literární barvy této země byla **LÍDIA JORGE**. Návštěvníkům společně s překladatelkou **MARIÍ HAVLÍKOVOU** představila svůj román **Milosrdenství**.

Lidia Jorge se ve své tvorbě zaměřuje na historickou paměť, postkoloniální zkušenost a postavení žen ve společnosti. Její knihy byly přeloženy do více než dvaceti jazyků a získaly prestižní zahraniční ocenění.

Román *Milosrdenství* má pro autorku nezvyklou osobní rovinu. Ličí v něm příběh klientů a personálu domova pro seniory, v němž prožila poslední měsíce svého života její matka. „Řekla bych, že je to hybridní kniha, protože mám trochu problém ji nazvat románem. Je to spíš meditace, deník posledního roku života jedné ženy i kolektivní biografie sedmdesáti lidí, kteří se nacházejí na stejném místě. Je to určitě nejpříjemnější kniha, kterou jsem napsala,“ přiznala Lidia Jorge. Překladatelka Marie Havlíková dodala, že kniha je pro autorku velmi osobní proto, že o její napsání ji požádala její matka. „Příběh vypráví o poslední etapě života ženy, která ví, že je blízko smrti. Citíme v něm nutkavou potřebu milosrdenství, a to je silné poselství. I když nejsme věřící, určitě si mnoho z nás myslí, že kdyby ve světě bylo víc milosrdenství, bylo by to lepší místo k životu. Milosrdenství je smutná kniha s dramatickými, ale i tragikomickými scénami.“ Hlavní postavou je paní Alberti, která se drží života, odolává, bojuje, ale je tu také postava Noci, která symbolizuje chlad, temnotu, pokládá otázky a vyžaduje na ně odpověď. Pokládá i základní otázku: „co je poté?“ „Já jsem ale knihu nenapsala kvůli smutku, právě naopak. Myslím, že je to oslava života,“ bránila se Lidia Jorge zaškatulkování příběhu jako smutného.

I v tomto románu, stejně jako v předchozích dílech Lidie Jorge, hraje svou roli migrace, kterou tu řeší jedna z postav. Důležitá je také historie, paměť, vzpomínky, jež hlavní hrdinka ztrácí, a z posledních sil si je snaží zachovat. Na závěr každé kapitoly jsou básně složené z „posledních slov člověka“.

Překladatelka Marie Havlíková, která přečetla i několik úryvků z knihy, prozradila, že příběh ji okamžitě oslovil právě pro srdce vložené do něj autorkou.

„Je to velmi osobní kniha a měla jsem pochybnosti, jestli ji vydat. Nakonec jsem ráda, že vyšla, protože vím, že k mnoha lidem promluví,“ uzavřela debatu Lidia Jorge.

BOUALEM SANSAL LAUREÁTEM CENY JIŘÍHO THEINERA 2025

„Nemáme o něm žádné zprávy. Víme jen, že ho přeložili z nemocnice do vězení,“ uvedl hned na začátku pořadu k příležitosti udělení letošní Ceny Jiřího Theinera **KAMEL BENCHEICK**, člen Výboru pro podporu Boualema Sansala. Slavného alžírského spisovatele totiž loni na podzim zatkl policie a po krátkém procesu jej odsoudila do vězení.

Nejemotivnějším momentem festivalu bylo předání Ceny Jiřího Theinera za svobodu slova. Tu si osobně nemohl převzít vězněný Boualem Sansal, ale zastoupily jej jeho dcery.

Besedy se účastnila také překladatelka **KATEŘINA VINŠOVÁ**, jež přeložila Sansalův román *Němcova vesnice*. „S tou knížkou jsem se seznámila v podstatě náhodou. Upozornil mě na ni starý kamarád, s nímž jsem v 70. letech pobývala v Alžírsku. On věděl, že mám tuto zemi moc ráda. Zaujalo mě téma knihy – holokaust pojednaný alžírským spisovatelem. To je nevidaná věc. Téma té knihy spočívá hlavně v tom, jak se vyrovnat s minulostí našich otců,“ uvedla překladatelka ověčená Cenou Josefa Jungmanna. Připomněla též, že se Boualem Sansal v roce 2012 osobně zúčastnil veletrhu Svět knihy Praha.

MÍLA JANIŠOVÁ z Ústavu románských studií Univerzity Karlovy ocenila vyprávění románem *Němcova vesnice*, který byl přeložen do 15 jazyků. „Je zde příběhová linka bývalých nacistů, kteří přicházejí do Alžírka. Pro mě osobně byla zajímavá linie současná, tedy radikalizace na francouzských předměstích. Sansal proble-

matizuje historii Alžírka a její osvoboditelský mýtus, ale i to, co se děje ve francouzských komunitách. Umožňuje mu to vytvořit paralelu mezi extremismy, které jsou si velmi vzdálené, ale zároveň v sobě mají něco blízkého. On propojuje věci, které na první pohled vypadají, že spolu nemají nic společného. Literární stránka zde nese tu politickou a naopak.“

Janišová též dodala, že Boualem Sansal není vězněný za to, co píše, ale primárně kvůli výroku v podcastu *Frontières*. Sansal v něm podpořil územní nárok Maroka na Západní Saharu. „*Boualem Sansal je ve vězení z důvodu, který ho přesahuje*,“ upřesnil Kamel Bencheick. Sansala zatkl loni v listopadu policie na letišti v Alžírsku. Důvodem mělo být ohrožení národní jednoty. Spisovatel dlouhodobě kritizuje alžírský režim. V rámci svého uvěznění údajně nemá přístup ke svému vyšetřovacímu spisu, jeho právníkovi bylo zamítnuto vízum do Alžírka. Kromě toho Boualem Sansal bojuje s rakovinou. Jeho uvěznění vzbudilo reakci po celém světě. Výzvu k propuštění podepsal například Evropský parlament a francouzský prezident Emmanuel Macron.

„Dnes je to právě šest měsíců od uvěznění Boualema Sansala,“ upozornil moderátor pořadu a dramaturg Světa knihy **GUILLAUME BASSET**. „Náš výbor se dnes sejde v Paříži. Bude manifestovat s velkým portrétem Boualema Sansala před alžírskou ambasádou. Pořadilo se nám také shromáždit dopisy 38 významných latinskoamerických spisovatelů, kteří vyjádřili svou podporu,“ uvedl Kamel Bencheick.

Guillaume Basset dodal, že se málo ví o spisovatelově české stopě. Známy autor studoval v Česku, oženil se tu a má dvě dcery, které zde žijí.

Cena Jiřího Theinera, kterou Sansal letos získal, nese jméno po dlouholetém šéfredaktrovi časopisu *Index on Censorship*. Tato cena byla původně určena pro žijící osobnosti nebo aktivní instituce působící v zahraničí, jež se výrazně zasloužily o propagaci české literatury. Od roku 2022 se však její zaměření proměnilo a nyní se uděluje za zásluhy v oblasti obrany svobody slova. Oceněného vybírá pětičlenná komise, kterou jmenuje společnost Svět knihy.

OTÁZKY A ODPOVĚDI PRO DĚTI

Je umírání strašné? Proč lidé umírají? Co se stane po smrti? Na tyto citlivé otázky hledá odpovědi kniha *Pod drnem*, určená dětským čtenářům. Jejimi autorkami jsou **KATHARINA VON DER GATHEN** a **ANKE KUHLM**, do češtiny ji přeložila **KATEŘINA KLABANOVÁ**.

Autorky a jejich nevšední kniha (vydává nakladatelství Cesta domů) se českým čtenářům představily v rámci literárního programu *Das Buch*, který je zaměřen na propagaci současné německojazyčné literatury. Katharina von der Gathen je pedagožkou, žije v Bonnu a pracuje s dětmi ze základních škol. Anke Kuhl vystudovala kresbu a za svou práci již získala několik cen. *Pod drnem* není jejich první společnou knihou a znají je i tuzemští čtenáři. V roce 2019 byl do češtiny přeložen titul *Zvířata také milují*. Jak prozradila Katharina, jejich

knihy vycházejí ze skutečných otázek dětí, s nimiž pracují. „Naše první společná kniha se jmenovala *Vysvětlí mi to*. Jsou v ní otázky, které děti napsaly na kartičky a my jsme je naskenovaly. Děti se ptaly například na to, proč malé děti nemůžou mít sex nebo jestli si nejlustší žena světa našla manžela, co je to znásilnění či jak dlouhé mohou být chloupky v podpaží. Některé otázky jsou opravdu těžké a pro nás je důležité, dát dětem odpovědi. Ony jsou tedy spoluautory našich knih.“

Novinka *Pod drnem* je zaměřena na otázky, co je smrt a co po ní následuje? „Tady na festivalu jsme měly workshop s osmiletými dětmi a téma je velmi zajímavé. Chtějí znát odpovědi,“ řekla Anke Kuhl, jejíž ilustrace dodávají odpovědím vtip a nadhled. V knize se tak osobitou formou děti dozví, jak se omývá tělo po smrti, jaké jsou profese se smrtí spojené, co například dělá pečovatel o staré lidi. „Pro nás bylo důležité, abychom smrt viděli jako součást života a ukójily zvědavost dětí. Abychom byly upřímné, uspokojily jsme i vlastní zvědavost.“ Překladatelka knihy Kateřina Klabanová dodala, že v knize je snad opravdu všechno, co se smrti týká a co by mohlo zajímat nejen děti, ale i dospělé. „Autorky mají všechno historicky, geograficky i sociologicky zpracováno. Navíc je tam velká dávka empatie.“ Anke a Katharina dodaly, že zatímco děti by se rády o smrti a umírání dozvěděly co nejvíce, rodiče se s nimi na toto téma bojí mluvit. „Máme ale na knihu zpětnou vazbu právě od dospělých, že díky naší knize dokázali tohle téma s dětmi konečně otevřít,“ řekla Anke. Styl celé knihy je přizpůsobený dětskému čtenáři, je milý, vstřícný, ale i otevřený. Není třeba se bát ji s dětmi otevřít. Naopak.

Stánek čestného hosta Portugalska otevřel ministr kultury ČR Martin Baxa a velvyslanec Portugalska Carlos Oliveira.

OD PYRENEJÍ K ANDÁM

Nakladatelství Argo ve spolupráci s Institutem Cervantes připravilo antologii současných hispanoamerických povídek nazvanou **Kruely**. Na veletrhu Svět knihy Praha ji představila editorka vydání **ANEŽKA CHARVÁTOVÁ** a byli přítomni i dva z autorů – Argentinka **FERNANDA GARCÍA LAO** a Peruánec **DIEGO TRELLEZ PAZ**.

Antologie *Kruely* obsahuje povídky deseti autorek a deseti autorů. Toto rozložení sil je podle Anežky Charvátové pouze dílem náhody. „Neměli jsme žádný předem daný klíč. Naší ambicí bylo jen vybrat to nejlepší ze současné povídkové tvorby ve Španělsku a v hispanoamerických zemích.“ Název *Kruely* dostala antologie podle povídky z pera Fernandy García Lao, která je jedinou zástupkyní argentinských autorů v antologii. „Její povídka je pro Argentinu typická,“ vysvětlila Anežka Charvátová, proč povídku *Kruely* pro antologii vybrala. „V našem regionu se zaměřujeme na těžká témata, především na násilí,“ uvedla Fernanda. „Násilí je spojovníkem všech povídek, jsou to různé druhy násilí,“ dodala Anežka Charvátová. „Příběh

mojí povídky se odehrává mezi surfaři, jsou to mladí lidé a násilí proniká i do jejich bubliny,“ nastínil děj své povídky Diego Trellez Paz.

Ačkoli oba autoři sice pocházejí z Latinské Ameriky, dnes žijí jinde. Fernanda ve Španělsku a Diego ve Francii. „Část svého života jsem žila v Argentině a část ve Španělsku. Maminka byla Španělka a tatínek pocházel z Argentiny. Nakonec se to celé tak zamotalo, že tatínek Argentinec zemřel ve Španělsku a maminka Španělka v Argentině. Já sama jsem se necítila ani Argentinkou ani Španělkou. Mám doklady obou zemí, ale ani s jednou z nich se neztotožňuji. I to ovlivňuje moji tvorbu,“ vysvětlila Fernanda. „Já jsem narozdíl od jiných emigrantů odešel jako student, když jsem dostal stipendium na univerzitu v Texasu. Mohl jsem studovat, mohl jsem psát. Mnozí jiní emigranti si sotva vydělali na jídlo. Z Peru jsem odešel proto, že jsem odejít chtěl. Žiju mimo Peru více než polovinu života, ale pupeční šňůru se svou zemí jsem nepřestříhl. Jsem francouzským občanem, moje žena je Francouzka, moje děti také, ale ve mně je pořád peruánský duch. Proto o Peru píšu,“ řekl Diego.

Oba autoři pak návštěvníkům přiblížili, jak v současné době vypadá knižní trh v Latinské Americe, jak je snadné nebo naopak těžké tam vydávat a prezentovat knihy. „V Buenos Aires máme veletrh nezávislých nakladatelství, ale jinak je třeba říci, že knihy se ke čtenářům nedostávají snadno. Moje kniha se nedostala ani do Uruguaye ani do Kolumbie. Když chci objevit jiné latinskoamerické autory, musím hledat na internetu, protože jejich tvorba bývá dostupná v PDF. Já sama nemám nic proti takovému šíření mého díla, nemám nic proti kopírování, protože chci, aby se moje kniha ke čtenářům dostala, aby mě někdo četl,“ uvedla Fernanda. „Mám pocit, že se věci pomalu dávají do pohybu. Knihy jsou dostupnější. Fungují i malá nakladatelství, autoři mají víc možností se čtenářům představit,“ dodal Diego.

Tvorba hispanoamerických autorů si díky antologii *Kruely* nachází cestu i k českým čtenářům.

VRAŤ SE K PLOTNĚ!

Výkřik, který často zaznívá ve veřejných diskuzích, se stal názvem diskuze veřejně aktivních žen. Beseda Vrať se k plotně: Ženy a hate speech v politice se věnovala palčivému problému, který nezískává dostatečnou pozornost.

Moderátorka **ZUZANA FRYAUFOVÁ** uvedla, že „nenávistné projevy vůči ženám jsou trochu jiné než proti mužům – jsou častěji sexualizované a genderově zaměřené. Míří na vzhled, ženskou roli i samotné působení žen v jejich funkcích. V online prostředí se nejvíce nenávisť obrací proti ženám a lidem z LGBTQ+ komunity, jak ukazují aktuální průzkumy. Dvě třetiny autorů nenávistných komentářů tvoří muži.“

Původně se írská politička a bývala poslankyně Evropského parlamentu **FRANCES FITZGERALD** měla setkat osobně zúčastnit. Musela však svou cestu zrušit, a tak nahrála pro publikum alespoň vzkaz, v němž mimo jiné zaznělo: „Toto téma je třeba vnímat v širším kontextu násilí páchaného na ženách, které po covidu výrazně vzrostlo. Násilí totiž často slouží jako prostředek k umlčení žen – jak ve veřejném, tak v soukromém prostoru.“

Své zahraniční zkušenosti sdílela **TANJA SCHORER-DREMEL**, poslankyně Bavorského zemského sněmu: „Máme sice striktní zákony, ale obtěžování často není viditelné – má mnoho vrstev. Když má třeba kolegyně proslov, muži začnou mluvit, smát se, nerespektují ji. A to se nijak nepostihuje. Postihnutelné to bývá až ve chvíli, kdy existují důkazy, maily nebo příspěvky na sociálních sítích. Takže muži začali překračovat hranice jen těsně, aby zůstali mimo trestní rámec.“ Tanja Schorer-Dremel zdůraznila, že pokud se se ženami nezačíná férově, je nutné se ozvat, i když nejde o blízkou přítelkyni. Je důležité se postavit na obranu druhých, protože jen tak lze podobné chování zastavit.

Frances Fitzgerald promluvila prostřednictvím video záznamu.

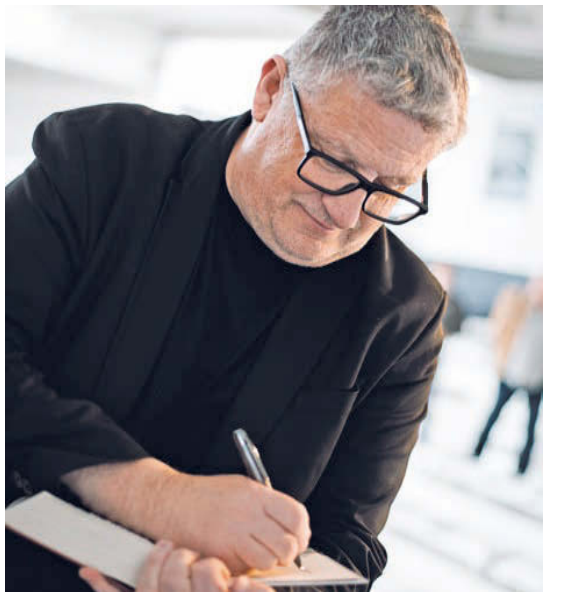
Také podle bývalé slovenské diplomatky **MAGDY VÁŠÁRYOVÉ** je nutné se ohradit proti takovému zacházení. Nepomůže prý moralizování ani ostrakizace. „Jako nejstarší z vás vám řeknu jedno: jazyk nenávisť – ať už míří na kohokoli – je pořád stejný. Jen jste o něm dříve možná nevěděli. Jsem známá od svých šestnácti let a už tehdy mi chodily anonymní dopisy. Lidé psali stejným jazykem, jen tehdy museli udělat o něco víc, aby se ke mně takhle zloba dostala. Ale i tak mi týdně chodilo dvacet až třicet odporných dopisů,“ popsala.

Silným nenávistným reakcím čelí také předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky **MARKÉTA PEKAROVÁ ADAMOVÁ**: „Ženám, které míří do politiky, bych poradila, aby zůstaly samy sebou a stály si za svými názory. Pamatuju si jednu větu od Boženy Němcové: *Není na světě člověk ten, jenž by se zalíbil lidem všem*. Nosím ji v hlavě dodnes – je platná v každé době. Je důležité si uvědomit, že se nemusíme snažit zalíbit všem.“ Uvedla také, že jedním z možných řešení je nevěnovat hejtu pozornost, protože jen bere energii a narušuje soustředění. Zdůraznila, že je důležité nenálepkovat a umět se postavit za sebe i za druhé. Podle političky je kontrapro-

duktivní například označovat lidi jako „dezoláty“, protože takové nálepky nikdy ničemu nepomáhá. Vyzvala k tomu, abychom nepodléhali tendenci vše a všechny škatulkovat.

Tanja Schorer-Dremel řekla, že je potřeba, aby se ženy staly pro ostatní mentorkami, a že jako matky by měly svým dětem, zejména dívkám, ukazovat, jak se vyrovnávat s náročnými situacemi, aby z nich vyrostly silné ženy. Zdůraznila, že pokud se ji někdo snaží urazit nebo ponižit, vypovídá to víc o něm samotném. Markéta Pekarová Adamová poukázala na to, že bychom si měli sami u sebe ověřit, zda podobné chování nepřeneseme i na druhé, a zamyslet se nad tím, jaké stereotypy přejímáme, a zda je sami neudržujeme při životě. Magda Vášáryová si položila otázku, proč v pečujících profesích pracují převážně ženy, a upozornila, že nejde o výsledek tisícileté evoluce, ale spíše o důsledek tisíciletého utlačování žen a jejich tlačení do role služek.

Jako nejdůležitější body diskuze shrnula Zuzana Fryaufová výzvu k tomu, abychom začali sami u sebe – zejména v rodinné výchově, potřebu vzájemné podpory, větší tolerance mezi sebou a ochotu spolupracovat i tehdy, když nepadne úplná shoda.

Slavný britský historik a odborník na Rusko **Mark Galeotti** představil a pokřtil svoji novou knihu *Zrození z války*. / Famous British historian and expert on Russia **Mark Galeotti** launched his new book *Forged in War*.

Světově uznávaný bulharský autor **Georgi Gospodinov**, držitel Man Bookerovy ceny, představil svůj román *Časokryt*. / World-renowned Bulgarian author **Georgi Gospodinov**, winner of the Man Booker Prize, presented his novel *Time Shelter*.

Americká bestsellerová spisovatelka žánru young adult a autorka série *Twin Crowns* alias *Korunní princezny* **Katherine Webber** podepisovala své knihy i se ochotně fotila s fanoušky. / American bestselling young adult writer and author of the *Twin Crowns* series **Katherine Webber** signed her books and took pictures with her fans.

Bývalá slovenská prezidentka **Zuzana Čaputová** debatovala nejen o své knize *Neztratit se sama sobě*. / Former Slovak president **Zuzana Čaputová** discussed her book *Neztratit se sama sobě* and other topics.

**SVĚT KNIHY PRAHA
BOOK WORLD PRAGUE
14.-17. 5. 2026**